

szépvízi plébános, a felcsíki egyházkerület jelenlegi főesperese, *Bara Ferenc* tartotta, akit az újmisést kért fel erre a jeles feladatra. Az esperes az utolsó vacsora eseményéből kiindulva méltatta a papság alapítását, valamint buzdította az újmisést és a jelenlévőket, hogy a krisztusi tiszta forrásból merítsenek és életükkel váltsák valóra. Az áldozási könyörgést követően köszöntők hangzottak el, majd az újmisést követően következtek az áldások. Az áldások után az újmisést köszöntőjét fejezte ki mindazoknak, akik támogatták, segítették, megerősítették őt papi hivatásában, hogy ezáltal Isten szolgája, papja lehessen.

Öröm, hála, boldogság

„Vasárnap minden ember szívét, lelkét öröm, hála, boldogság töltötte el. Öröm, hogy Isten szeretete, kegyelme közülük pappal ajándékozta meg erdélyi főegyházmegyénket. Hála, mert végigvezette, kegyelmével elárasztotta újmiséstünket a papi élethez vezető hosszú, nehéz úton.

Boldogság, hogy részesülhettek az újmiséstől, annak az újmiséstől, akire sok év alatt imáikkal Isten segítségét, bőkezű áldását kérték” – fogalmazott Inceze.

Az újmisést papról

Gál Hunor 1987-ben született, népes családban nevelkedett – öten vannak testvérek. Az elemi iskolát szülőfalujában, Szépvízen a Nyíró József Általános Iskolában, a középiskolát pedig a gyulafehérvári Gróf Majláth Gusztáv Károly Szemináriumi Líceumban (Kántoriskolában) végezte. 2007-ben az érettségi után felvételizett a gyulafehérvári Szemináriumba, ahol nemrégiben fejezte be tanulmányait. Gyakorlati, pasztorációs évét a sepsiszentgyörgyi Krisztus Király-plébánián, illetve a gyergyószentmiklósi *Szent Miklós*-plébánián töltötte.

(Forrás *Székelyhon.ro* Kömény Kamilla 2014.07.06)

Balról Dr. Jakubinyi György, mellette Datev Hagopián örmény apostoli püspök (Bukarest)

Datev Hagopián, Dr. Jakubinyi György és dr. Issekutz Sarolta

Gyarmati Béla

Örmény arcképek (10. rész) – Lukács József és Lukács Mihály

Az örmény arcképekkel nem ismert embereket akarunk bemutatni, hanem egykori örmény elődeink közül némelyeknek máig fennmaradt arcképét szeretnénk megosztani az Olvasókkal. Ezeknek a képeknek az érzelmi értékük a számunkra felbecsülhetetlen – egy 150 éves képnél már szinte mindegy, hogy olajportréről vagy egy szépiaszínű fényképről van-e szó.

A sorozatot a Zalatnán született két Lukács-testvér közös fényképével folytatjuk.

Az ábrázolt személyek: *Lukács József és Mihály*

A testvérpár mindkét tagja Zalatnán született, József 1832. február 21.-én, Mihály 1833. szeptember 28.-án. Atyjuk *Lukács Lukács* zalatnai postamester, pénzváltó és bányatulajdonos („gazdag örmény”), anyjuk *Begidsán Katalin* volt. (Lukács Lukács arcképét sorozatunk 8. részében, *Begidsán Katalinét* 2014. októberi számunkban mutattuk be.)

A Zalatnán élő erzsébetvárosi Lukácsoknál sűrű volt a gyermekáldás: Lukács és Katalin összesen tíz gyermekkel büszkélkedhetett (hét fiúval és három leánnyal), és a családban egyetlen csecsemőkorai halálozás sem fordult elő. A gazdag család nagy gonddal nevelte-neveltette gyermekeit.

József érettségi után, 1854-ben a bécsi tudományegyetemre iratkozott be, ahol Konstantin bátyjához hasonlóan¹ ő is gyógyszerészetet tanult és 1856. július 29-én megkapta gyógyszerészi diplomáját. Leszármazottainak családi emlékezete szerint Lukács József „udvari gyógyszerész volt Schönbrunnban”.

Erzsébetvárosi Lukács József patikáriusi működését az Osztrák Gyógyszerészkamara adattára is megerősíti, mely szerint „Hofexpedient” volt, azaz az Udvar számára történő kiszállításokat intézte, valóban a Schönbrunnban, a palota bejáratánál.

Lukács József felesége *Kittel Minna*, tudomásunk szerint egy bécsi polgárcsalád leánya volt. Házasságukból egy fiúról tudunk, aki azonban nem a gyógyszerészeti hivatást választotta: ő hivatásos katona lett. (Egyetlen datálatlan fényképén az ifjabb József fiatal huszárszázadosként látható, azonban további sorsáról nincs adat – feltehetően ő is utód nélkül, viszonylag fiatalon halt meg²).

Józsefet 1890-ben saját kérésére nyugdíjazták (A cs. kir. Udvari Patika schönbrunni fiókja 1902-ig működött.) Egy rokon naplója szerint az idősebb *Lukács József* 1906 márciusában halt meg. (Feleségéről nem szól a naplóbejegyzés, tehát ő valószínűleg még a napló 1901-es megkezdése előtt halt meg.)

József öccse, erzsébetvárosi *Lukács Mihály* a legfiatalabb gyermek volt a családban. Öregkorában (a preszákai mártír-emlékmű avatásakor „volt 48-as nemzetőr”-nek mondta magát. Ez igen sokat elárul nemzeti érzelmeiről, még ha a magyar

nemzetország nem is játszott fényes szerepet a zalatnai gyásznapokban, amikor Mihály alig 16 esztendő volt. Mihály megélhetése, mint annyi családtagjának és rokonának Zalalnán, szintén a bányászattal függött össze. A XIX. század végi hivatalos bánya-nyilvántartásban az alábbi adatok találhatók róla:

– „Arany- és ezüstbánya Faczebányán, Alsó-Fehérmegye, Zalatna; 9 bánya-mérték (130 126 m²), 0,60 kilométer szállítópálya, 50 bányakocsi, 7 gőzkazán, 4 gőzgép, 2 szállítógép, 1 vizemelő-, 2 szeleltetőgép (szellőztető), 2 zuzómű. 4 egyéb gép. Tulajdonos: Allerheiligen bányatársulat Nagy-Almásán, Zalatna. Igazgató: Lukács Mihály Zalalnán.”

– „Arany- és ezüstbánya Nagy-Almásán, Hunyadmegye, Faczebánya, Trimpoele községekben, Alsó-Fehérmegye, Zalatna. Tulajdonos: Alexy György Zalalnán; meghatalmazott: Lukács Mihály Zalalnán.”

Az E.M.K.E. alapító és örökös tagjainak 1887. évi névsorában 100 frt befizetéssel szerepel „Lukács Mihály, Zalatna” (Rokonaival, Lukács Bélával és Lászlóval együtt.)

A Woyciechowskyak³ családi emlékezete szerint Lukács Mihály agglegényként halt meg (valamikor 1888 után), házat unokaöccsei (részben például Woyciechowsky Vilmos) örökölték (akik a házat pénzzé téve megosztottak rajta). Érdekes lenne ma ennek a háznak az azonosítása Zalalnán, mivel egy érdekes utalás őrződött meg vele kapcsolatban. Jókai 1853-ban hosszabb utazást tett Erdélyben, melynek során dokumentáltan több napig tartózkodott Zalalnán és a környékén is. A nagy mesemondó élményei több élvezetes regényrészletében tetten érhetők! „Szegény gazdagok” című regényének

„A mikalaki csárda” című fejezetében az alábbiakat írja: „...most is odavan a folyosó feljáratába falazva a régi római emlék; rajta a császár képe, s régi thyrusok⁴ és öklelő bakkecskék, körülírva elkopott betűkkel, mik a nemes úr előtt természetesen ősei érdemeit sorozzák fel; de a mikből az archeologok azt olvassák ki, hogy azt valami dárczi proconsul⁵ emeltette meghalt felesége tiszteletére, s a császár az asszony képe rajta; hanem ez azért nem tesz különbséget; a síremléket e ház helyén találták, midőn alapját letették s így az a család őseréklyei közé tartozik. Azért kedvencz helye Makkabeskunak a folyosón az a nagy bükkfa-karszék, a honnan épen a befalazott római emlékre látni. Az alkonyodó nap egyenesen rá szokott arra sütni az oszlopokon keresztül s olyankor megaranyozza az emlékek alakjait és betűit, és olyankor úgy tesz, mintha többet tudna leolvasni belőlük, mint mások.” Hántsuk le róla az enyhén gunyoros hangnemet (amiben az akkori magyar uralkodó rétegnek az oláhsággal szembeni lenézése sejthető...), és gondoljunk arra, hogy a Zalatan-környéki aranybányászat történetét leletek és feliratos kövek segítségével a rómaiak koráig vissza lehet követni. Utána pedig olvassuk el az Erdélyi Bányászati Múzeumnak a Zalatna környékén talált római sírkő-leletekről⁶ szóló 1888-as beszámolóját: „Az érdekes felirat Lukács Mihály pinczegádjába befalazva szemlélhető most is...” és „A második idevonatkozó inscriptio⁷ be van falazva Lukács Mihálynál Zalalnán. Felül keretbe foglalt genius⁸ koszorút tart kezében...” Ezek szerint Mihály felismerte és becsülte az ősi maradványokat és a házfalba láthatóan való beépítéssel őrizte meg azokat. Ha ezek után az egzotikus

oláh vendéglős helyébe – a nyilvánvalóan hasonlóan egzotikus – örmény karaktert képzeljük el, akkor elkerülhetetlenül az jut az ember eszébe, hogy Jókai nem Lukács Mihály zalatnai házában látta-e a regényben kiszínezve megörökített római töredéket? Különösen érdekes, hogy mind Jókai, mind a múzeumi közlemény koszorúrókról ír...

Lukács József és Mihály közös fényképe

Lukács József (balra), és Lukács Mihály, az 1890-es esztendő második felében

A szóban forgó műtermi fotográfián a két idős testvér együtt látható. A felvételen a testvérek érett férfiként, vagyonos polgárként békésen állanak egymás mellett. Leszármazottak híján nem tartották fontosnak magukat festményen megörökíteni, így emléküket csak ezek a képek őrizték meg. Reméljük, az utódok továbbra is

mindig becsben tartva örökítik e képet saját utódaikra...

Lábjegyzetek

¹ József egyik bátyja, az 1814-ben született Lukács Dávid Konstantin, szintén Bécsben szerzett gyógyszerészi diplomát 1836-ban, azonban további sorsa ismeretlen, feltehetően igen hamar, családalapítás és utód nélkül halt meg.

² Feltételezés szerint atyja, az idősebb József visszavonulását éppen fiának, ifjabb Józsefnek fiatalon bekövetkezett halála miatt történt lelki megroppanása indokolta

³ A Woyciechowsky és a Lukács családot a József Woyciechowsky – Lukács Róza házaspár kapcsolja össze, (az ő arcképeiket korábban mutattuk be), tehát a szóban forgó Woyciechowskyak mind nőági Lukács leszármazottak..

⁴ thyrus: koszorú

⁵ proconsul: alkormányzó

⁶ a Zalatna-környéki római leletekről Lukács Béla írt beszámolót

⁷ inscriptio: bevéselt felirat

⁸ genius: védőszellem

A Világosító Szent Gergely ünnepet megnyitotta Zárugné Tancsin Katalin elnök és Heim Pál
A cikk a következő oldalon.